

POLSKA FILOZOFIA
CHRZEŚCIJAŃSKA
XX WIEKU

Mieczysław Lubański

Janina Buczkowska

Anna Latawiec

Michał Latawiec

Anna Lemańska

Adam Świeżyński

Michał Wagner

Wydawnictwo Naukowe
Akademii Ignatianum w Krakowie

Wydawnictwo Naukowe
UKSW w Warszawie

Kraków–Warszawa 2022

Spis treści

I. MIECZYŚLAW LUBAŃSKI – OSOBA I DZIEŁO

1. BIOGRAFIA MIECZYŚLAWA LUBAŃSKIEGO	9
2. KONCEPCJA FILOZOFII	21
3. SZCZEGÓŁOWE PROBLEMY TEORETYCZNE	51
3.1. FILOZOFIA PRZYRODY	51
3.2. ZAGADNIENIA METODOLOGICZNE I PRZEDMIOTOWE KOSMOFILOZOFII	69
3.3. FILOZOFIA MATEMATYKI	95
3.4. POJĘCIE I ROLA INFORMACJI	117
3.5. POZOSTAŁE ZAGADNIENIA BADAWCZE	142
4. ODDZIAŁYWANIE I AKTUALNOŚĆ POGLĄDÓW MIECZYŚLAWA LUBAŃSKIEGO	169

II. MIECZYŚLAW LUBAŃSKI – TEKSTY WYBRANE

ROZUMIENIE I ROLA FILOZOFII

Mieczysław Lubański, <i>Spółeczna wartość filozofii</i> , „Roczniki Filozoficzne” 56 (1998) 3, s. 15–24	189
Mieczysław Lubański, <i>Empiryzm i aprioryzm</i> , „Studia Philo- sophiae Christianae” 4 (1968) 1, s. 73–76, 78	198

FILOZOFIA PRZYRODY I KOSMOFILOZOFIA

Mieczysław Lubański, <i>Z zagadnień współczesnej filozofii przyrody</i> , „Studia Philosophiae Christianae” 2 (1966) 2, s. 243, 247–251, 254–256	203
---	-----

Mieczysław Lubański, <i>Możliwość filozoficznej interpretacji współczesnych teorii kosmogonicznych</i> , „Roczniki Filozoficzne” 18 (1970) 3, s. 53, 64–66	209
Mieczysław Lubański, <i>Zagadnienie nieskończoności we współczesnej filozofii przyrodoznawstwa</i> , w: <i>Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody</i> , t. 1, red. K. Kłósak, Wydawnictwo ATK, Warszawa 1979, s. 47–51	212

FILOZOFIA MATEMATYKI

Mieczysław Lubański, <i>Zagadnienie natury myślenia matematycznego</i> , „Studia Philosophiae Christianae” 27 (1991) 1, s. 55–69	217
Mieczysław Lubański, <i>Zagadnienie istnienia w matematyce, I</i> , „Studia Philosophiae Christianae” 19 (1983) 2, s. 182–186	228
Mieczysław Lubański, <i>Zagadnienie istnienia w matematyce, II</i> , „Studia Philosophiae Christianae” 20 (1984) 1, s. 147–154	232
Mieczysław Lubański, <i>Z rozważań nad zagadnieniem prawdy w matematyce</i> , „Roczniki Filozoficzne” 32 (1984) 3, s. 89–104	238

CZŁOWIEK – INFORMACJA – SYSTEM

Mieczysław Lubański, <i>O genezie informacji</i> , „Roczniki Filozoficzne” 50 (2002) 3, s. 143–162	249
Mieczysław Lubański, <i>Człowiek, system, informacja</i> , „Studia Philosophiae Christianae” 14 (1978) 2, s. 130–136, 141–143	260

NAUKA I WARTOŚCI

Mieczysław Lubański, <i>Składowa zachowawcza i postępową w nauce</i> , „Studia Philosophiae Christianae” 36 (2000) 2, s. 128, 130–136	269
Mieczysław Lubański, <i>Nauka a wartości</i> , „Analecta Cracoviensia” 28 (1996), s.49–58	275
Mieczysław Lubański, <i>Należy rozwijać postawy moralnej odpowiedzialności i filozoficznego „ekumenizmu”</i> , „Zeszyty Naukowe KUL” 40 (1997), s. 3–4, 47–51	279

BIBLIOGRAFIA

PUBLIKACJE MIECZYŚŁAWA LUBAŃSKIEGO	285
WYBRANE PRACE O MIECZYŚŁAWIE LUBAŃSKIM	302
POZOSTAŁE PUBLIKACJE	305

I.

MIECZYŚLAW LUBAŃSKI
– OSOBA I DZIEŁO

BIOGRAFIA MIECZYŚŁAWA LUBAŃSKIEGO¹

Mieczysław Cyprian Lubański urodził się 26 września 1924 roku w Warszawie na Nowym Bródnie w rodzinie robotniczej. Mama Lucyna (Łucja) Maria (z d. Wasilewska) (1888–1976) była rzemieślniczką domową, zaś ojciec Ludwik (1887–1950) był dyplomowanym majstrem obróbki metali i przez wiele lat pracował w Polskich Kolejach Państwowych. Lubański miał także brata Bogusława Donata (1926–2001), który był prawnikiem². Rodzina Lubańskich od 1935 zamieszkiwała w wybudowanym przez siebie domu przy ul. Łąkocińskiej 5 (Warszawa-Targówek), w którym Mieczysław Lubański mieszkał do śmierci.

¹ W przygotowaniu biogramu wykorzystano informacje zawarte m.in. w następujących publikacjach: M. Lubański, *Mieczysław Lubański*, „Ruch Filozoficzny” 43 (1986) 1, s. 72–75 (autobiogram); A. Latawiec, A. Lemańska, S.W. Ślaga, *Poglądy filozoficzne profesora Mieczysława Lubańskiego*, „Studia Philosophiae Christianae” 30 (1994) 2, s. 5–64; M. Lubański, *Mieczysław Lubański*, „Ruch Filozoficzny” 56 (1999) 2, s. 230–233 (autobiogram); K. Kloskowski, A. Latawiec, P. Troszkiewicz, *Filozofia przyrody*, w: *Wydział Filozofii Chrześcijańskiej na ATK 1954–1999*, red. J. Bielecki, J. Krokos, Warszawa 2001, s. 165–167; *Ks. prof. dr hab. Mieczysław Cyprian Lubański – w 85. urodziny*, „Warszawskie Studia Teologiczne” 22 (2009) 1, s. 7–22; A. Lemańska, *Lubański Mieczysław Cyprian*, w: *Encyklopedia filozofii polskiej*, t. 1, red. A. Maryniarczyk i in., Lublin 2011, s. 892–894; S. Sarek, *Ks. prof. dr hab. Mieczysław Cyprian Lubański*, „Summarium” 44 (2015) 64, s. 117–118. Niektóre informacje biograficzne dotyczące rodziny Mieczysława Lubańskiego uzyskano od jego bratanicy, Marzeny Lubańskiej.

² Był także uczestnikiem powstania warszawskiego (ps. „Gutek”). Mieczysław Lubański i jego brat spędzali w dzieciństwie wakacje w Wołodaciszkach (w II RP powiat lidzki, obecnie na Białorusi), gdzie proboszczem był brat ich matki, ks. dr Henryk Wasilewski.

Naukę szkolną odbył w Siedmioklasowej Szkole Powszechnej Magistratu m. st. Warszawy oraz w Siedmioklasowej Szkole Powszechnej Nr 150 im. Mikołaja Kopernika. W 1945 roku ukończył Liceum Nr 81 im. płk. Leopolda Lisa-Kuli w Warszawie³. Następnie w latach 1945–1950 studiował matematykę na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego⁴. Magisterium z filozofii w zakresie matematyki uzyskał 13 listopada 1950 na podstawie pracy pt.: *Przykład absolutnego retraktu otoczeniowego będącego wspólnym brzegiem trzech obszarów w przestrzeni euklidesowej trójwymiarowej*, napisanej pod kierunkiem prof. Karola Borsuka⁵. W 1955 roku wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie i z powodu ukończenia wcześniejszych studiów został przyjęty od razu na trzeci rok⁶. Święcenia kapłańskie otrzymał w archikatedrze

³ Naukę rozpoczął w roku szkolnym 1937/38. Wybuch drugiej wojny światowej przerwał mu naukę na okres jednego roku. W latach szkolnych 1940/41 i 1941/42 ukończył trzecią i czwartą klasę szkoły średniej w dawnym Gimnazjum im. płk. Leopolda Lisa-Kuli, funkcjonującym wówczas pod nazwą: V Miejskie Kursy Przygotowawcze do Szkół Zawodowych st. II, mieszczącym się w Warszawie na Żoliborzu, uzyskując jednocześnie tzw. małą maturę. W roku szkolnym 1942/43 uczęszczał do szkoły zawodowej o profilu mechanicznym, gdzie nauka odbywała się przemiennie z praktyką w zdobywanym zawodzie: jeden tydzień zajęć szkolnych, kolejny tydzień pracy w zawodzie. Dzięki temu mógł podjąć w roku szkolnym 1943/44 naukę w Szkole Budowy Maszyn st. II w Warszawie. Tu ukończył pierwszą klasę. Zob. A. Łatawiec, A. Lemańska, S.W. Ślaga, *Poglądy filozoficzne profesora Mieczysława Lubańskiego*, dz. cyt., s. 6.

⁴ W 1951 roku z Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego wyłonił się Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii UW.

⁵ Karol Borsuk (1905–1982) – polski matematyk, jeden z czołowych przedstawicieli warszawskiej szkoły matematycznej. Zob. M. Lubański, *Karol Borsuk – nauczyciel, uczony, człowiek*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego. Matematyka” 30 (1997), s. 101–107.

⁶ Kolega ze studiów na KUL i przyjaciel Lubańskiego ks. prof. Michał Heller wspomina, że Lubański przeżył wewnętrzne nawrócenia pod wpływem Jerzego Zawieyskiego (1902–1969; pisarz, redaktor „Tygodnika Powszechnego” i „Znaku”, katolicki działacz polityczny), co skłoniło go do wstąpienia do seminarium (W. Bonowicz, B. Brożek, M. Heller, Z. Liana, *Wierzę, żeby rozumieć. Michał Heller. Rozmawiają: Wojciech Bonowicz, Bartosz Brożek, Zbigniew Liana*, Kraków 2021, s. 133). „Wieczorem wizyta Mieczysława Lubańskiego, asystenta matematyki z Uniwersytetu Warszawskiego. Kiedyś przyszedł z wątpliwościami religijnymi, odtąd co pewien czas pokazuje się u mnie z doniosłymi problemami. Dziś wyznał mi, że chce wstąpić do seminarium duchownego albo do klasztoru. Wywarło to na mnie duże wrażenie. Umówiliśmy się na spotkanie w przyszły poniedziałek. Oto owoc moich rozmów z nim! Czułem się przygnieciony wielkością jego decyzji. Wiem, że będzie dobrym kapłanem, powołanym do służby Bogu

warszawskiej w dniu 3 sierpnia 1958 roku z rąk kardynała Stefana Wyszyńskiego, prymasa Polski, ówczesnego arcybiskupa metropolity gnieźnieńskiego i warszawskiego. Po uzyskaniu święceń przez jeden rok pracował w parafii pw. św. Jakuba w Skierniewicach jako wikariusz i prefekt tamtejszego liceum pedagogicznego, technikum rachunkowości i technikum mechanicznego. W latach 1959–1962 odbył studia z filozofii na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (KUL). Magisterium z filozofii chrześcijańskiej w zakresie filozofii przyrody otrzymał 26 lutego 1962 roku na KUL na podstawie pracy pt.: *Analiza pojęcia przestrzeni we współczesnej metodologii matematyczno-fizycznej i filozoficznej*, napisanej pod kierunkiem ks. dr. hab. Stanisława Mazierskiego⁷. Doktorat z filozofii chrześcijańskiej w zakresie filozofii przyrody uzyskał na KUL 24 czerwca 1965 roku na podstawie rozprawy pt.: *Próba analizy koncepcji indywiduum w fizyce i filozofii*, której promotorem był ks. prof. Stanisław Adamczyk⁸ (recenzentami byli: o. prof. Mieczysław Krąpiec i doc. Stanisław Urbański). Zamierzał także uzyskać doktorat z matematyki na Uniwersytecie Warszawskim, ale te plany nie zostały zrealizowane. Stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie filozofii matematyki i filozofii przyrodoznawstwa uzyskał na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (ATK)⁹ 25 września 1973 roku na podstawie rozprawy pt.: *Filozoficzne zagadnienia teorii informacji*. Recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli: ks. prof. Kazimierz Kłósak¹⁰, doc. dr hab. Henryk Stonert¹¹, ks. prof. Stanisław Mazierski. Od 1 maja 1975 roku był zatrudniony na ATK na stanowisku docenta. W roku 1979 ukończył Studium Organizacji Badań dla kadry kierowniczej zaplecza naukowo-badawczego i rozwojowego (Ośrodek Postępu Technicznego w Katowicach). Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk humanistycznych został mu przyznany 1 października 1982 roku przez Radę Państwa,

i świata”. J. Zawieyski, *Kartki z dziennika 1955–1969*, Warszawa 1983, s. 31–32 (wzmianka datowana na 20 marca 1955).

⁷ Stanisław Mazierski (1915–1993) – filozof przyrody, neotomista, wieloletni pracownik KUL.

⁸ Stanisław Adamczyk (1900–1971) – filozof, neotomista, wieloletni pracownik KUL.

⁹ Od 1999 roku Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

¹⁰ Kazimierz Kłósak (1911–1982) – filozof przyrody, związany z ATK.

¹¹ Henryk Stonert (1923–1992) – filozof, związany z Uniwersytetem Warszawskim i Polską Akademią Nauk.

a tytuł naukowy profesora zwyczajnego otrzymał 26 kwietnia 1990 roku od Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Od października 1981 pracował jako profesor nadzwyczajny w Akademickim Studium Teologii Katolickiej w Warszawie¹². Jako profesor zwyczajny należał do Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie do 30 stycznia 2010 roku.

Lubański prowadził działalność dydaktyczną najpierw na Uniwersytecie Warszawskim. W latach 1949–1955, pracując na stanowisku młodszego, a następnie starszego asystenta w Katedrze Geometrii w Instytucie Matematycznym, prowadził zajęcia z matematyki. W latach 1962–1965 pracował w charakterze asystenta w Katedrze Filozofii Przyrody KUL, prowadząc już od 1961 roku wykłady z matematyki. Tam w latach 1981–2000 prowadził w jednym z semestrów wykład zlecony na temat filozoficznych aspektów cybernetyki. Od października 1965 roku był zatrudniony jako adiunkt, a następnie jako docent i profesor na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ATK w Katedrze Filozofii Przyrody oraz w Katedrze Metodologii Nauk Systemowo-Informacyjnych. Na tym wydziale prowadził m.in. zajęcia: matematyka dla psychologów, statystyka dla psychologów, propedeutyka informacji, filozofia matematyki, elementy antropologii systemowej, aspekty filozoficzne kosmologii współczesnej, filozoficzne aspekty cybernetyki. Etatową pracę akademicką w ATK zakończył 30 września 1994 roku w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego. Nadal jednak prowadził zajęcia zlecone i seminarium naukowe¹³. W latach 1965–2010 prowadził wykłady z logiki, metodologii nauk, filozofii przyrody i teorii poznania w Wyższym Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie. Tam prowadził również seminarium naukowe z filozofii przyrody od 1979 roku¹⁴. Od 1983 roku prowadził zajęcia dla studentów w Akademickim Studium Teologii Katolickiej, a następnie na

¹² Akademickie Studium Teologii Katolickiej (ASTK) w Warszawie zostało powołane przez Kongregację Seminariów i Uniwersytetów w 1962 roku z inicjatywy kard. Stefana Wyszyńskiego (zob. A. Gałka, *Historia Akademickiego Studium Teologii Katolickiej przy Metropolitalnym Seminarium Duchownym Św. Jana Chrzciciela w Warszawie*, „Warszawskie Studia Teologiczne” (1983) 1, s. 53). W 1988 roku ASTK weszło w skład nowo utworzonego Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie. W sierpniu 2020 roku uczelnia została przekształcona w Akademię Katolicką w Warszawie.

¹³ Do roku 2004.

¹⁴ Mało znaną ciekawostką z życia ks. Lubańskiego jest to, że coroczne releksje kapłańskie odbywał razem z alumnami seminarium warszawskiego.

Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie (m.in.: chrześcijańska wizja świata, metodologia pracy naukowej). Od 1991 roku prowadził wykłady z logiki i etyki w działalności gospodarczej w Warszawskiej Szkole Zarządzania – Szkole Wyższej (WSZ-SW), prowadzonej przez Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. Od 1993 roku był profesorem tej uczelni, a w latach 2003–2012 pełnił funkcję jej rektora.

Lubański pozostawał także mocno związany z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, dokąd został skierowany na studia filozoficzne. W latach 1962–1968 pełnił funkcję sekretarza redakcji „Roczników Filozoficznych” (zeszyt 3: „Prace z Filozofii Przyrody”). Na Wydziale Filozofii KUL wygłaszał odczyty w ramach posiedzeń Komisji Filozofii Przyrody. Brał także udział w przewodach doktorskich i habilitacyjnych. Głównym miejscem zatrudnienia i pracy naukowej Lubańskiego był jednak WFCh ATK w Warszawie. Jako pracownik tego wydziału pełnił funkcję pełnomocnika rektora do spraw nauki (1975–1980), prodziekana WFCh (1978–1980), a następnie dwukrotnie dziekana (1980–1984 i 1984–1987). Kierował Katedrą Metodologii Nauk Systemowo-Informacyjnych (1982–1994). Był także członkiem Komisji Wydawniczej ATK (1988–1990). W latach 1980–1987 pełnił funkcję redaktora naczelnego czasopisma „Studia Philosophiae Christianae”.

W czasie swojej aktywności naukowej wypromował 7 doktorów¹⁵. Był promotorem kilkudziesięciu prac magisterskich oraz recenzentem wielu rozpraw doktorskich i habilitacyjnych. Należał do Polskiego Towarzystwa Matematycznego (od 1949), Towarzystwa Naukowego KUL (od 1961), Polskiego Towarzystwa Cybernetycznego, Komitetu Nauk Filozoficznych PAN (1993–1995) i Komitetu Głównego Olimpiady Filozoficznej oraz sekcji polskiej Bernoulli Society for Mathematical Statistics and Probability. Współpracował z czasopismami naukowymi: „Roczniki Filozoficzne”, „Studia Philosophiae Christianae”, „Collectanea Theologica” i „Warszawskie Studia Teologiczne”. Był współredaktorem 13 tomów serii: *Z zagadnień filozofii przyrodoznawstwa i filozofii przyrody*. Uczestniczył czynnie w wielu kongresach i konferencjach naukowych, m.in.: Grosser Polentag, Mainz (1980); International Congress of Mathematicians, Warszawa (1983); The Galileo Affair, Kraków (1984); First World Congress of the Bernoulli

¹⁵ Józef Życiński (1979), Anna Maria Latawiec (1981), Janina Buczkowska (1988), Anna Lemańska (1989), Dariusz Sobkowicz (1990), Jarosław Kukowski (1998), Robert Więckowski (2001).

Society, Taszkient (1986); V Zjazd Filozofii Polskiej, Kraków (1987); First International Symposium on Gödel's Theorems, Paris (1991); VI Polski Zjazd Filozoficzny, Toruń (1995). W 1980 roku wygłosił na Uniwersytecie w Bonn wykład pt. *Neue Konzeptionen in Logik und Erkenntnistheorie*. Wygłaszał także liczne odczyty filozoficzno-światopoglądowe w wielu ośrodkach naukowych Polski (m.in. w Ełku, Krakowie, Lublinie, Łomży, Łodzi, Siedlcach, Opolu, Warszawie). Kilkakrotnie przebywał za granicą w celach naukowych, m.in. na letnim seminarium języka francuskiego (lipiec 1976) jako stypendysta Instytutu Katolickiego w Paryżu. Znał biegle język niemiecki, a językiem angielskim, francuskim i rosyjskim posługiwał się czynnie w badaniach naukowych i studiach specjalistycznych. Był także organizatorem konferencji i sympozjów naukowych, m.in. poświęconego pamięci profesora Kazimierza Kłósaka (1986) oraz w 200. rocznicę śmierci Rudjera J. Boskovića (1987). Podczas inauguracji roku akademickiego 1990/91 na ATK z okazji nadania tytułu doktora honoris causa o. prof. Józefowi Marii Bocheńskiemu Lubański wygłosił laudację jako promotor doktoratu¹⁶. W 2009 roku wygłosił laudację promotorską z okazji nadania tytułu doktora honoris causa UKSW w Warszawie ks. prof. Michałowi Hellerowi¹⁷.

Badania naukowe prowadził w następujących obszarach tematycznych: matematyka i filozofia matematyki; teoria systemów i informatyka; filozofia przyrody i przyrodoznawstwa; istota i rodzaje myślenia naukowego, filozoficznego i teologicznego; ewolucja pojęć oraz idei naukowych i filozoficznych; implikacje filozoficzno-światopoglądowe nowszych dziedzin naukowych, zwłaszcza systemowo-informacyjnych; antropologia systemowa; zagadnienie jedności wiedzy ludzkiej wobec jej różnorodności; zagadnienia światopoglądowe (system wartości, wiara religijna, idea ekologiczna). Zajmował się problemami z pogranicza nauk, w szczególności matematyki i filozofii. W czasie studiów na KUL zainteresował się cybernetyką, co doprowadziło go do studiów nad teorią informacji. Opublikował ponad 300 prac naukowych. „Z prac naukowych Lubańskiego wyłania się swoisty sposób widzenia świata i człowieka. Rzeczywistość ujął on

¹⁶ Zob. M. Lubański, *Doktorat honoris causa o. prof. I. Bocheńskiego*, „Studia Philosophiae Christianae” 27 (1991) 2, s. 99–103.

¹⁷ Zob. tenże, *Laudacja Promotora ks. prof. dr hab. Mieczysława Lubańskiego*, „Studia Philosophiae Christianae” 46 (2010) 1, s. 13–14.

hierarchicznie i wielopoziomowo, jako złożoną z materii, energii i informacji. Filozofia Lubańskiego jest otwarta na wyniki nauk przyrodniczych, na nowe metody badawcze. Ma służyć człowiekowi i dostarczać mu wiedzy o świecie”¹⁸.

W swoich badaniach obficie posługiwał się literaturą języka rosyjskiego, o czym świadczą jego liczne recenzje. Posiadał duże wyczucie problematyki światopoglądowej, filozoficznej i naukowej. Jego prace naukową zawsze cechowała rzetelność i skrupulatność, a publikacje odznaczały się jasnością i zwięzłością. Cechowała go inwencja, krytycyzm i erudycja. Kierował się obiektywizmem naukowym, co przejawiało się w jego wysokich kompetencjach na polu filozofii i nauk ścisłych. Posiadał wysokie umiejętności prowadzenia dyskursu naukowego. Reprezentował dużą kulturę intelektualną, ogromną precyzję myśli i uczciwość badawczą.

Był odznaczany za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych przez Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1974, 1976). Otrzymał Złoty Krzyż Zasługi (1974) i Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1979). W 1980 roku został nagrodzony za podręcznik dla studentów¹⁹. Przyznano mu tytuł honorowy „Zasłużonego Nauczyciela PRL” (1989). W październiku 1990 roku otrzymał Medal Komisji Edukacji Narodowej. Za wieloletnią pracę akademicką (1949–1994) i twórczą działalność naukowo-badawczą otrzymał podziękowanie Ministra Edukacji Narodowej pismem z dnia 24 czerwca 1994 roku. Był także nagradzany przez władze rektorskie ATK za działalność dydaktyczno-wychowawczą i pracę naukową. W 2012 roku otrzymał od Rektora KUL wyróżnienie Gratae Memoriae Signum Universitatis²⁰.

W lutym 2005 roku w podziemiach kamedulskich na terenie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyło się spotkanie jubileuszowe, zorganizowane przez Sekcję Filozofii Przyrody UKSW z okazji 80. rocznicy urodzin ks. prof. Mieczysława

¹⁸ A. Lemańska, *Lubański Mieczysław Cyprian*, dz. cyt., s. 894.

¹⁹ Chodzi o pracę: M. Heller, M. Lubański, S.W. Ślaga, *Zagadnienia filozoficzne współczesnej nauki. Wstęp do filozofii przyrody*, Warszawa 1980. Część autorstwa Lubańskiego: ss. od 14 do 164. Podręcznik miał jeszcze trzy wydania: wyd. 2 – 1982, wyd. 3 – 1992, wyd. 4 – 1997.

²⁰ Gratae Memoriae Signum Universitatis, czyli „Znak wdzięcznej pamięci uniwersytetu” to wyróżnienie ustanowione przez Senat KUL dla przyjaciół i osób szczególnie związanych z tą uczelnią.

Lubańskiego. W swoim wystąpieniu ks. prof. Lubański wskazał na inspiracje, którymi kierował się w swojej pracy naukowej. Do najważniejszych spośród nich zaliczył osobistą wrażliwość na kwestię ścisłości i precyzji wypowiedzi oraz na piękno i poszanowanie języka ojczystego. Ponadto jubilat wspominał o swoim młodzieńczym zafascynowaniu techniką. Fascynacja jej możliwościami była głównym powodem podjęcia przez niego studiów matematycznych. Jako trzeci czynnik, który zdecydował o charakterze jego drogi naukowej, Lubański wymienił element światopoglądowy, związany z chrześcijaństwem. Jubilat uznał go za „zasadniczą treść, którą została wypełniona otoczka formalna” uzyskana przez niego dzięki studiom matematycznym. Lubański nawiązał także do okresu studiów i formacji w warszawskim seminarium duchownym. Zdaniem Jubilata wymienione przez niego czynniki pozwoliły mu dogłębnie wniknąć w zagadnienia, które stały się przedmiotem jego zainteresowania w czasie studiów z zakresu filozofii przyrody. Z kolei zetknięcie się z problematyką filozoficzno-przyrodniczą umożliwiło mu uzyskanie całościowego i spójnego obrazu świata²¹.

W maju 2019 roku, już po śmierci prof. Lubańskiego, Warszawska Szkoła Zarządzania – Szkoła Wyższa zorganizowała międzynarodową konferencję naukową pt. „Ku pamięci ks. prof. dr. hab. Mieczysława Lubańskiego – Zarządzanie przedsiębiorstwem w społecznej nauce Kościoła”. Celem konferencji było uczczenie pamięci ks. prof. Mieczysława Lubańskiego, byłego rektora WSZ-SW, przedstawienie jego dorobku naukowego oraz rozważań naukowych na temat zarządzania podmiotami gospodarczymi z uwzględnieniem społecznej nauki Kościoła²².

Osiągnięcia prof. Lubańskiego w filozofii nauki były szeroko cenione w krajowych i zagranicznych środowiskach naukowych²³. Cieszył

²¹ A. Świeżyński, *Sprawozdanie ze spotkania jubileuszowego zorganizowanego z okazji 80-tej rocznicy urodzin ks. prof. dr. hab. Mieczysława Lubańskiego*, UKSW, 22.02.2005, „Studia Philosophiae Christianae” 41 (2005) 2, s. 235–236.

²² Na początku konferencji odsłonięto pamiątkową tablicę, nadając jednej z auli WSZ-SW imię ks. prof. Mieczysława Lubańskiego. Treść referatów przedstawionych podczas tej konferencji została opublikowana w specjalnej publikacji pokonferencyjnej: *Zarządzanie przedsiębiorstwem w społecznej nauce Kościoła*, red. W. Gajda, P. Soroka, Warszawa 2020.

²³ Lubański jest cytowany i wzmiankowany m.in. w: L.R. Wilder, *Topology of Manifolds*, Providence–Rhode Island 1965, s. xii; F. Jürgensmeier, *Fachbereich Katholische Theologie an der Johannes Gutenberg-Universität Mainz*, „Archiv für

się przychylnością dla swej aktywności naukowej ze strony władz kościelnych. Był przez nie ceniony za gorliwą pracę na rzecz Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie oraz formacji kapłanów i świeckich archidiecezji warszawskiej.

Wskazana aktywność Profesora jest wyrazem godnej podziwu pracowitości i sumienności porównywalnej do istic matematycznej dokładności. Jako człowiek niezwykle obowiązkowy jest zarazem wymagający i zdyscyplinowany wewnątrz, ale zawsze najpierw wobec siebie, a na drugim niejako planie wobec innych. Daleki od pobłażliwości, jest zawsze ogromnie wyrozumiały zwłaszcza dla studentów czy młodszych kolegów, znajduje dla nich czas, pobudza do pracy naukowej, służy pomocą i radą i to nie tylko w sprawach zawodowych, ale także życiowych czy rodzinnych. Posiada rzadki dar słuchania i wczuwania się w problemy i trudne sytuacje innych. Wszyscy, którzy mieli [...] szczęście być jego studentami i współpracownikami, doświadczają ogromnej życzliwości, przejawiającej się

mittelrheinische Kirchengeschichte" 33 (1981), s. 280; W. Krajewski, *Introduction: Polish Philosophy of Sciences*, w: *Polish Essays in the Philosophy of the Natural Sciences*, red. W. Krajewski, Dordrecht–Boston–London 1982, s. xxvi; E.J. Barbeau, *The Galileo Affair: A Meeting of Faith and Science. Proceedings of the International Conference Held in Kraków. May 24–27, 1984*, „Mathematical Reviews” 87 (1987), s. 3996; M. Malatesta, *An Important International Symposium on Gödel's Theorems*, „Metalogicon: Rivista internazionale di logica pura e applicata di linguistica e di filosofia” 4 (1991), s. 158; Z. Augustynek, J.J. Jadacki, *Possible Ontologies*, Amsterdam–Atlanta 1993, s. 158; *Revue des revues*, „Revue philosophique de la France et de l'étranger” 185 (1995) 3, s. 424; *Polish Philosophers of Science and Nature in the 20th Century*, red. W. Krajewski, Amsterdam–New York 2001, s. 17; R.G. López, *Volver a la persona: el método filosófico de Karol Wojtyła*, Madrid 2002, s. 46; W. Nawrocki, *W poszukiwaniu istoty informacji*, w: *Analiza pojęcia informacji*, red. J.J. Jadacki, Warszawa 2003, s. 38–44; S. Siatkowski, *Integracyjny aspekt nauki (o humanizmie techniki i technizacji humanistyki – założenia teoretyczne i implikacje praktyczne)*, w: *Paradygmaty filozofii języka, literatury i teorii tekstu*, red. A.K. Kiklewicz, Słupsk 2004, s. 80; S. Butryn, *Zarys filozofii Alberta Einsteina*, Warszawa 2006, s. 174; B. Andrzejewski, R. Kozłowski, *Słownik filozofów polskich*, Poznań 2006, s. 104; M. Janiak, *Informacja naukowa w Polsce na przełomie XX i XXI wieku. Dynamika zmian w świetle piśmiennictwa*, Kraków 2010, s. 173; C.R. Bovell, *Ideas at the Intersection of Mathematics, Philosophy, and Theology*, Eugene 2012, s. 128; M. Wendland, *Działanie komunikacyjne a przekazywanie informacji*, w: *Komunikologia. Teoria i praktyka komunikacji*, red. E. Kulczycki, M. Wendland, Poznań 2012, s. 142; J. Tchórzewski, M.A. Kłopotek, *The Concept of Discoveries in Evolving Neural Net*, w: *Intelligent Information Systems 2002: Proceedings of the IIS' 2002 Symposium, Sopot, Poland, June 3–6, 2002*, red. M.A. Kłopotek, S.T. Wierchoń, M. Michalewicz, Berlin–Heidelberg 2013, s. 174; S. Myoo, M. Ostrowicki, *Ontoelektronika*, Kraków 2015, s. 230.

wiernością w przyjaźni, szczerością w koleżeństwie, skromnością i prostodusznością w zachowaniu, pozytywnym zawsze nastawieniem wobec innych. Będąc człowiekiem o wielkiej kulturze osobistej, kulturze słowa i bycia, otwartym na potrzeby ludzi, stwarza wokół siebie atmosferę spokoju i życzliwości. Jak przystoi filozofowi, jest wielkim miłośnikiem prawdy²⁴.

Lubański uczył konsekwentnego i racjonalnego myślenia. Podkreślał zawsze konieczność jasnego, wyraźnego, pozbawionego emocji sposobu wyrażania myśli. W pamięci swoich studentów pozostał jako przykład „żelaznej konsekwencji” w myśleniu, niezwykle krytycznego podejścia do rzeczywistości i do działania. Łączył realizm życia i rzeczywistość ludzkiego doświadczenia z wiarą i eklezjalnością. Uczył rzetelnego wykorzystania czasu i szacunku dla drugiego człowieka. Był dla swoich uczniów kapłanem-intelektualistą i jednocześnie świadkiem głębokiej, prostej wiary chrześcijanina. Jego dewizą życiową były słowa św. Jana Apostoła: „Kto nie okazuje miłości bratu, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi” (1 J 4,20). Jego ulubionym zajęciem w czasie wolnym od obowiązków i pracy naukowej była piesza turystyka²⁵.

W pracy naukowej i w życiu osobistym umiejętnie łączył aspekty naukowe i religijne. W jednej z rozmów na pytanie, czy naukowiec zaangażowany religijnie musi w badaniach i rozumowaniu uwzględnić istnienie czynnika nadprzyrodzonego, Lubański odpowiedział:

W naukowej metodzie i naukowym rozumowaniu istnienie czynnika nadprzyrodzonego można pominąć, nie ma potrzeby jego uwzględniania. Naukowiec posługuje się różnymi metodami. Nie zawsze i nie w każdej nauce szuka odpowiednich źródeł i dokonuje ich krytycznej oceny. W naukach przyrodniczych metoda badawcza opiera się na obserwacjach i eksperymentach i tutaj wiele zależy od dokładności i precyzji. Im precyzyjniej zapisujemy wyniki

²⁴ A. Latawiec, A. Lemańska, S.W. Ślaga, *Poglądy filozoficzne profesora Mieczysława Lubańskiego*, dz. cyt., s. 10.

²⁵ Ks. prof. Lubański był człowiekiem niezwykle skromnym i mającym swoje poczucie humoru. Anegdotycznym świadectwem tego jest fakt, że nie pozwalał podwozić się w drodze z uczelni do domu. Gdy pewnego razu został nieco podstępnie zwabiony do samochodu w celu ułatwienia mu powrotu z uczelni, z właściwym sobie poczuciem humoru, a jednocześnie z powagą i spokojem powiedział: „Czuję się jak ks. Popiełuszko” (wspomnienie Anny Latawiec).

eksperymentów i im bardziej drobiazgowo je analizujemy [...], tym lepiej dla sprawy²⁶.

Lubański podzielał opinię, że około połowy dwudziestego stulecia filozofia zrezygnowała z pełnienia funkcji światopoglądowej, a zaczęła stawać się filozofią naukową.

Zachodzi coraz silniejsze sprzężenie nauki i filozofii. W szczególności, filozoficzna nauka o poznaniu [...] jest współcześnie nie do pomyślenia bez osiągnięć nauk kognitywnych i badań z zakresu sztucznej inteligencji, filozoficzna nauka o rzeczywistości [...] – bez osiągnięć nauk astronomicznych, fizykalnych, biologicznych, filozoficzna nauka o wartościach [...] – bez osiągnięć nauk społecznych. Język traktuje jako nieodzowne narzędzie służące do opisu rzeczywistości oraz formułowania zdań naukowych i filozoficznych²⁷.

Optował za językiem precyzyjnym, ścisłym. Opowiadał się za intersubiektywną komunikowalnością i sprawdzalnością wypowiedzi naukowych. Uznawał pierwszeństwo rzeczywistości w stosunku do wszelkich form naszego jej poznania.

Jak sam przyznał:

[...] już u początku studiów wyższych miał szczęście spotkać szeregu niezwykle utalentowanych osób, dzięki którym wszedł we wzorowo naukową atmosferę i naocznie niejako zobaczył, na czym polega praca naukowa, filozoficzna, a także wolność, rzetelność i odpowiedzialność badań. Przekazane mu przez jego licznych Nauczycieli, a później i Kolegów, dziedzictwo naukotwórcze ceni sobie niezmiernie wysoko. Jest Im wszystkim za to ogromnie wdzięczny²⁸.

²⁶ B. Tumiłowicz, *Czy Watykan potrzebuje „naukowej legitymacji” dla uzasadnienia cudu?*, „Tygodnik Przegląd” (2011) 8, <https://www.tygodnikprzeklad.pl/kosciol-nauka/> (dostęp: 10.05.2022).

²⁷ M. Lubański, *Mieczysław Lubański*, „Ruch Filozoficzny” 56 (1999) 2, s. 230.

²⁸ Tamże. Szczególnym uznaniem i wdzięcznością darzył ks. prof. Kazimierza Kłósaka (zob. M. Lubański, *Moje spotkania z księdzem profesorem Kazimierzem Kłósakiem*, „Zagadnienia Filozoficzne w Nauce” 6 (1984), s. 57–61) oraz prof. Henryka Stonerta (zob. M. Lubański, *Wspomnienie o Profesorze Henryku Stonercie*, „Studia Philosophiae Christianae” 29 (1993) 1, s. 141–143; tenże, *Wspomnienie: Henryk Stonert*, „Prakseologia” (1993) 1–2, s. 7–8), a także ks. prof. Szczepana W. Ślągę (zob. M. Lubański, *Śp. Ksiądz Profesor Szczepan Ślaga. Wspomnienie*, „Studia Philosophiae Christianae” 32 (1996) 1, s. 259–260).

Ks. prof. Lubański bardzo wysoko stawiał poprzeczkę sobie i studentom. Prowadzone przez niego zajęcia były zawsze solidnie przygotowane. Cechowało go również to, że nigdy nie spóźniał się na swoje wykłady czy seminaria. [...] Miał talent do analizowania sposobu myślenia innych osób i wskazywania słabych punktów w czyichś konstrukcjach. Takiej precyzyjnej analizy potrafił też nauczyć studentów i doktorantów²⁹.

Ks. prof. Mieczysław Lubański zmarł 4 lipca 2015 roku w Mazowieckim Szpitalu Bródnowskim w Warszawie. Msza św. pogrzebowa odbyła się 11 lipca 2015 roku w kościele Matki Bożej Różańcowej na stołecznym Bródnie. Został pochowany na cmentarzu Bródnowskim.

²⁹ Wypowiedź Adama Świeżyńskiego (at., *Pożegnanie kapłana i uznanego naukowca*, „Niedziela Warszawska” (2015) 29, s. 3).